

صلى الله عليه وسلم

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل
دانشکده دندانپزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجه دکترای حرفه‌ای دندانپزشکی

عنوان :

ارزیابی شیوع ترس و اضطراب دندانپزشکی در کودکان ۱۱-۴ ساله‌ی مراجعه کننده به
مطب‌های متخصصین دندانپزشکی کودکان اردبیل در سال ۱۴۰۱

اساتید راهنما :

دکتر سمیه حکمت فر

نگارش:

مهشید نمازی

بسم الله الرحمن الرحيم

اکنون که با عنایات و الطاف بیکران الهی دوره ی دکتری دندانپزشکی را با موفقیت به پایان رسانده ام و مسئولیت خدمت به خلق را بر عهده گرفته ام در پیشگاه قرآن کریم به خداوند قادر متعال که دانای آشکار و نهان است، و نامش آرامش دل های خردمندان و یادش شفای آلام دردمندان، سوگند یاد می کنم که همواره حدود الهی و احکام مقدس دینی را محترم شمارم. از تضییع حقوق بیماران بپرهیزم و سلامت و بهبود آنان را بر منافع مادی و امیال نفسانی خود مقدم دارم، در معاینه و معالجه، حریم عفاف را رعایت کنم و اسرار بیماران خود جز به ضرورت شرعی و قانونی فاش نسازم. خود را نسبت به حفظ قداست حرفه ی پزشکی و حرمت همکاران متعهد بدانم و از آلودگی به اموری که با پرهیزکاری و شرافت و اخلاق پزشکی منافات دارد اجتناب ورزم، همواره برای ارتقاء دانش پزشکی خویش تلاش کنم و از دخالت دراموری که آگاهی و مهارت لازم را در آن ندارم خودداری نمایم. در امر بهداشت، اعتلا فرهنگ و آگاهی های عمومی تلاش نمایم و تأمین، حفظ و ارتقاء سلامت جامعه را مسئولیت اساسی خویش بدانم.

با سپاس درگاه خدای را که سخنوران، در
ستودن او بمانند و شمارندگان، شمردن
نعمت های او ندانند و کوشندگان، حق او را
گزاردن نتوانند.

تقدیم به :

پدر و مادرمهربانم که همواره یآوری دلسوز و
فداکار و پشتیبانی محکم و مطمئن برایم بوده
اند.

و تقدیم به همه بیمارانی که ناگزیر به بهانه
دردهایشان آموختم.

سپاسگزاری:
بر خود لازم می دانم که از استاد
راهنما
و اساتید مشاور گرانقدرم
که با سعه صدر مرا راهنمایی
فرموده و از نظرات ارزشمندشان
بهره مند ساختند نهایت تشکر و
قدردانی را نمایم.

ارزیابی شیوع ترس و اضطراب دندانپزشکی در کودکان ۱۱-۴ ساله‌ی مراجعه کننده به مطب‌های متخصصین دندانپزشکی کودکان اردبیل در سال ۱۴۰۱

چکیده

مقدمه: اغلب برای کودکان نیازمند خدمات دندانپزشکی حضور در مطب دندانپزشکی، کار چندان آسانی نیست. ترس دندانپزشکی باعث می‌شود که بیمار تنها در وضعیت‌های اورژانسی به مطب مراجعه کند هنگامی که ترس کودک شناسایی شد، دندانپزشک می‌تواند از تکنیک‌های مختلف اصلاح رفتار استفاده کند و نگرش مثبت دندانپزشکی را نسبت به جلسه‌ی بعدی درمان دندانپزشکی القا کند. اهمیت دارد که ما شیوع ترس و اضطراب دندانپزشکی را در جامعه بدانیم و راهکارهایی برای کاهش آن با توجه به میزان اضطراب کودکان ارائه کنیم، از این رو این مطالعه با هدف، بررسی شیوع ترس و اضطراب دندانپزشکی در کودکان طراحی شد.

روش اجرای پایان نامه: جامعه‌ی آماری شامل کودکان ۱۱-۴ ساله‌ی شهر اردبیل بود که به مطب‌های تخصصی دندانپزشکی در طول سال ۱۴۰۱ مراجعه کرده بودند. ترس و اضطراب کودکان توسط سه مقیاس استاندارد FIS (Facial Image Scale)، CFSS-DS (Children's Fear Survey Schedule-Dental Subscale) و مقیاس Frankle اندازه‌گیری شد. آنالیز داده‌ها پس از جمع‌آوری با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه‌ی ۲۱ و آزمون کای‌دو انجام و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها: شیوع اضطراب دندانپزشکی براساس مقیاس Frankle، شاخص FIS و پرسش‌نامه‌ی CFSS-DS به ترتیب ۲۴/۲ درصد، ۱۴ درصد و ۲۱/۷ درصد بود. مهم‌ترین عوامل ایجاد کننده‌ی ترس و اضطراب دندانپزشکی در کودکان براساس سوالات پرسش‌نامه‌ی CFSS-DS به ترتیب تزریق، صدای ایزار دندانپزشکی و تمیز کردن دندان بودند. سن کودکان با سطح اضطراب دندانپزشکی ارتباط معنی‌دار آماری داشت و کودکان گروه سنی ۷-۴ سال سطح بالاتری از اضطراب دندانپزشکی را نشان دادند ($P=0/001$). براساس جنسیت در گروه سنی ۱۱-۷ سال، تعداد پسران مضطرب به‌طور معنی‌داری بیشتر از دختران بود ($P=0/005$). براساس شاخص فرانکل، در گروه سنی ۱۱-۷ سال، فراوانی افرادی که در گروه مضطرب قرار گرفتند در فرزندان اول و دوم خانواده بیشتر بود ($P<0/001$). همچنین عدم سابقه‌ی مراجعه‌ی قبلی به دندانپزشک با ترس و اضطراب دندانپزشکی بیشتر در ارتباط بود ($P=0/007$).

نتیجه‌گیری: با توجه به تأثیر عوامل سن و سابقه‌ی مراجعه به دندانپزشک بر ترس و اضطراب دندانپزشکی و رفتار مشارکتی کودکان در ویزیت دندانپزشکی، انتظار می‌رود افزایش آگاهی والدین در مورد ویزیت‌های منظم از بدو تولد، بتواند سلامت دهان و دندان کودک را بهبود بخشد و نیازهای درمانی کودکان را کاهش دهد. کاهش تجربه منفی دندانپزشکی در کودکان از افزایش اضطراب دندانپزشکی در سنین بالاتر جلوگیری می‌کند.

واژه‌های کلیدی به فارسی: ترس، اضطراب، ترس دندانپزشکی، اضطراب دندانپزشکی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: معرفی پژوهش

۲	۱-۱. بیان مسئله.....
۸	۲-۱. اهداف پژوهش.....
۸	۱-۲-۱. هدف کلی.....
۸	۲-۲-۱. اهداف اختصاصی.....
۸	۳-۱. اهداف کاربردی.....
۹	۴-۱. فرضیات یا سؤالات پژوهش.....
۹	۵-۱. تعریف واژه‌ها.....

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۱۱	۱-۲. مقدمه.....
۱۱	۲-۲. مبانی نظری پژوهش.....
۱۱	۱-۲-۲. ترس و اضطراب دندانپزشکی.....
۱۲	۲-۲-۲. شیوع ترس و اضطراب دندانپزشکی.....
۱۳	۳-۲-۲. عوامل مؤثر بر ترس و اضطراب دندانپزشکی.....
۱۴	۱-۳-۲-۲. سن.....
۱۴	۲-۳-۲-۲. جنسیت.....
۱۵	۳-۳-۲-۲. سطح تحصیلات والدین و طبقه اجتماعی خانواده.....
۱۶	۴-۳-۲-۲. قومیت و فرهنگ.....
۱۶	۵-۳-۲-۲. تعداد خواهر و برادر.....
۱۶	۶-۳-۲-۲. سابقه درمان تحت بیهوشی.....
۱۷	۷-۳-۲-۲. پوسیدگی دندان.....
۱۷	۸-۳-۲-۲. اضطراب والدین.....

- ۱۸-۲-۳-۹. نوع درمان ۱۸
- ۱۸-۲-۳-۱۰. تجربی دندانی پزشکی و پزشکی قبلی ۱۸
- ۱۹-۲-۳-۱۱. محیط مطب ۱۹
- ۲۰-۲-۳-۱۲. ویژگیهای شخصیتی و اضطراب عمومی کودک ۲۰
- ۲۰-۲-۳-۱۴. روشهای اندازهگیری ترس و اضطراب دندانی پزشکی ۲۰
- ۲۲-۲-۳-۱. ارزیابی مبتنی بر مشاهده ۲۲
- ۲۳-۲-۳-۱-۱. مقیاس رتبهبندی رفتار فرانکل (FBRS) ۲۳
- ۲۵-۲-۳-۲. ارزیابی خود اظهاری ۲۵
- ۲۷-۲-۳-۱-۲. پرسشنامه استاندارد ترس کودکان- زیرشاخهی دندانی پزشکی (CFSS-DS) ۲۷
- ۲۷-۲-۳-۲-۲. مقیاس تصویر صورت (FIS) ۲۷
- ۲۸-۲-۳-۳. ارزیابی مبتنی بر پاسخ نیابتی والدین ۲۸
- ۲۸-۲-۳-۴. ارزیابی فیزیولوژیکی ۲۸
- ۲۹-۲-۳-۵. انتخاب روش ارزیابی ۲۹
- ۳۰-۲-۳-۱. اهداف ارزیابی ۳۰
- ۳۱-۲-۳-۲. سن جامعه ی هدف ۳۱
- ۳۲-۲-۳-۳. اعتبار روش ارزیابی ۳۲
- ۳۳-۲-۳-۴. نحوه انجام ارزیابی ۳۳
- ۳۴-۲-۳-۳. مروری بر پیشینهی پژوهش ۳۴
- ۳۴-۲-۳-۱. مروری بر پیشینه ی پژوهش در ایران ۳۴
- ۳۸-۲-۳-۲. مروری بر پیشینه ی پژوهش در خارج ۳۸
- ۴۳-۲-۳-۳. جمعبندی پیشینه ی پژوهش ۴۳

فصل سوم: مواد و روش ها

- ۴۵-۳-۱. نوع مطالعه و روش پژوهش ۴۵
- ۴۵-۳-۲. جامعه ی آماری پژوهش ۴۵

۴۵۳-۳. معیارهای ورود به مطالعه و خروج از مطالعه.....
۴۵۴-۳. حجم نمونه و روش نمونه گیری.....
۴۶۵-۳. ابزار و روش گردآوری داده ها.....
۴۸۶-۳. زمان و مکان انجام پژوهش.....
۴۹۷-۳. متغیرهای پژوهش.....
۴۹۸-۳. جدول متغیرها.....
۵۰۹-۳. روش تجزیه و تحلیل داده ها.....
۵۰۱۰-۳. ملاحظات اخلاقی.....

فصل چهارم: یافته های پژوهش

۵۲۱-۴. مقدمه.....
۵۲۲-۴. یافته های توصیفی.....
۵۲۱-۲-۴. اطلاعات دموگرافیک.....
۵۲۲-۲-۴. موقعیت کودک در خانواده.....
۵۳۳-۲-۴. سابقه ی مراجعه به دندانپزشک.....
۵۳۴-۲-۴. پرسشنامه ی CFSS-DS.....
۵۶۵-۲-۴. شیوع ترس و اضطراب دندانپزشکی.....
۵۷۳-۴. یافته های تحلیلی.....
۵۷۱-۳-۴. ارتباط ترس و اضطراب دندانپزشکی با سن.....
۶۱۲-۳-۴. ارتباط ترس و اضطراب دندانپزشکی با جنسیت.....
۶۷۴-۳-۳. ارتباط ترس و اضطراب دندانپزشکی با موقعیت کودک در خانواده.....
۷۳۴-۳-۴. ارتباط ترس و اضطراب دندانپزشکی با سابقه ی مراجعه به دندانپزشک.....

فصل پنجم: بحث، نتیجه گیری و پیشنهادهای پژوهش

۸۵۱-۵. بحث.....
۹۱۲-۵. نتیجه گیری.....

۳-۵. محدودیتها و پیشنهادهای پژوهش..... ۹۲

۱-۳-۵. محدودیت ها..... ۹۲

۲-۳-۵. پیشنهادهای..... ۹۲

منابع..... ۹۳

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۲۹	جدول ۱-۲. مزایا و محدودیت‌های روش‌های ارزیابی ترس و اضطراب دندانپزشکی کودکان.....
۵۲	جدول ۴-۱. اطلاعات دموگرافیک شرکت کنندگان در مطالعه.....
۵۳	جدول ۴-۲. فراوانی و درصد شرکت کنندگان در مطالعه بر حسب موقعیت کودک در خانواده.....
۵۳	جدول ۴-۳. فراوانی و درصد شرکت کنندگان در مطالعه بر حسب سابقه مراجعه به دندانپزشک.....
۵۴	جدول ۴-۴. فراوانی پاسخ شرکت کنندگان در مطالعه به سوالات پرسشنامه ی CFSS-DS.....
۵۵	جدول ۴-۵. میانگین و انحراف معیار استاندارد امتیاز هر سوال و امتیاز کل در پرسشنامه ی CFSS-DS.....
	جدول ۴-۶. فراوانی و درصد شرکت کنندگان در مطالعه بر حسب سطح اضطراب براساس شاخص CFSS-DS, FIS و Frankle.....
۵۶	جدول ۴-۷. بررسی رابطه ی سطح اضطراب بر اساس شاخص FIS و گروه سنی.....
۵۹	جدول ۴-۸. بررسی رابطه ی سطح اضطراب براساس پرسشنامه ی CFSS-DS و گروه سنی.....
۶۰	جدول ۴-۹. بررسی رابطه ی سطح اضطراب براساس شاخص Frankle و گروه سنی.....
۶۲	جدول ۴-۱۰. بررسی رابطه ی سطح اضطراب ایشان براساس شاخص FIS و جنسیت.....
۶۴	جدول ۴-۱۱. بررسی رابطه ی سطح اضطراب براساس پرسشنامه ی CFSS-DS و جنسیت.....
۶۶	جدول ۴-۱۲. بررسی رابطه ی سطح اضطراب براساس شاخص Frankle و جنسیت.....
۶۸	جدول ۴-۱۳. بررسی رابطه ی سطح اضطراب ایشان بر اساس شاخص FIS و موقعیت کودک در خانواده.....
۶۹	جدول ۴-۱۴. بررسی رابطه ی سطح اضطراب براساس پرسشنامه ی CFSS-DS و موقعیت کودک در خانواده.....
۷۳	جدول ۴-۱۶. بررسی رابطه ی سطح اضطراب براساس شاخص FIS و سابقه ی مراجعه به دندانپزشک.....
۷۵	جدول ۴-۱۷. بررسی رابطه ی سطح اضطراب براساس پرسشنامه ی CFSS-DS و سابقه ی مراجعه به دندانپزشک.....
۷۷	جدول ۴-۱۸. بررسی رابطه ی سطح اضطراب براساس شاخص Frankle و سابقه ی مراجعه به دندانپزشک.....
۷۹	جدول ۴-۱۹. بررسی رابطه ی سطح اضطراب بر اساس دو شاخص Frankle و FIS.....
۸۱	جدول ۴-۲۰. بررسی رابطه ی سطح اضطراب براساس دو شاخص Frankle و CFSS-DS.....
۸۲	جدول ۴-۲۱. بررسی رابطه ی سطح اضطراب براساس دو شاخص FIS و CFSS-DS.....

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۴-۱. نمودار ستونی میانگین امتیاز هر سوال در پرسشنامه CFSS-DS.....	۵۶
نمودار ۴-۲. نمودار میله ای رابطه ی سطح اضطراب براساس شاخص FIS و گروه سنی.....	۵۸
نمودار ۴-۳. نمودار میله ای رابطه ی سطح اضطراب بر اساس پرسشنامه ی CFSS-DS و گروه سنی.....	۵۹
نمودار ۴-۴. نمودار میله ای رابطه ی سطح اضطراب براساس شاخص Frankle و گروه سنی.....	۶۱
نمودار ۴-۵. نمودار میله ای رابطه ی سطح اضطراب براساس شاخص FIS و جنسیت.....	۶۳
نمودار ۴-۶. نمودار میله ای رابطه ی سطح اضطراب براساس پرسشنامه ی CFSS-DS و جنسیت.....	۶۵
نمودار ۴-۷. نمودار میله ای رابطه ی سطح اضطراب براساس شاخص Frankle و جنسیت.....	۶۷
نمودار ۴-۸. نمودار میله ای رابطه ی سطح اضطراب بر اساس شاخص FIS و موقعیت کودک در خانواده.....	۶۹
نمودار ۴-۹. نمودار میله ای رابطه ی اضطراب براساس پرسشنامه ی CFSS-DS و موقعیت کودک در خانواده.....	۷۰
نمودار ۴-۱۰. نمودار میله ای رابطه ی سطح اضطراب بر اساس شاخص Frankle و موقعیت کودک در خانواده.....	۷۲
نمودار ۴-۱۱. نمودار میله ای رابطه ی سطح اضطراب براساس شاخص FIS و سابقه ی مراجعه به دندانپزشک.....	۷۴
نمودار ۴-۱۲. نمودار میله ای رابطه ی اضطراب براساس پرسشنامه ی CFSS-DS و سابقه ی مراجعه به دندانپزشک.....	۷۶
نمودار ۴-۱۳. نمودار میله ای رابطه ی سطح اضطراب براساس شاخص Frankle و سابقه ی مراجعه به دندانپزشک..	۷۸
نمودار ۴-۱۴. نمودار میله ای رابطه ی سطح اضطراب براساس دو شاخص Frankle و FIS.....	۸۰
نمودار ۴-۱۶. نمودار میله ای رابطه ی سطح اضطراب بر اساس دو شاخص FIS و CFSS-DS.....	۸۳

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان
۴۶	شکل ۳-۱. مقیاس تصویر صورتی (FIS).....
۴۷	شکل ۳-۲. نسخه ی ترجمه شده ی پرسشنامه ی CFSS-DS.....